

Олексій Павлович БОЙКО,
доцент кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Правовий зміст принципу публічності передбачено положеннями ч. 1 ст. 214 КПК України, згідно з яким слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про скоєне кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, які можуть свідчити про скоєння кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиний реєстр досудових розслідувань (далі – ЄРДР). У год 4 ст. 214 КПК України чітко регламентовано, що слідчий, прокурор та інші посадові особи, уповноважені на прийняття та реєстрацію заяв про кримінальні правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати такі заяви або повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви або повідомлення про кримінальний злочин не допускається [1].

Проаналізувавши положення ст. 214 КПК України можна зазначити, що законодавець відмовився від прийняття процесуального рішення про порушення кримінальної справи та їхню попередню перевірку, як це було під час дії КПК України 1960 року.

Це відповідає дійсності, але при цьому є негативні моменти спрощеного порядку початку кримінального провадження.

Відповідно до п. 4 ч. 5 ст. 214 КПК України в ЄРДР має обов'язково передбачено стислий виклад обставин, які можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення [1]. При цьому в чинному КПК України не прописано як розуміти обставини, що свідчать про скоєння кримінального правопорушення. Також КПК України не містить поняття підстав та приводів для початку досудового розслідування.

Отже, спробуємо з'ясувати, що таке підстави та підстави початку досудового розслідування.

Вчений Столітній А., досліджуючи проблемні питання початку досудового розслідування, до підстав початку досудового розслідування відносить: заяви; повідомлення; самостійне виявлення слідчим, прокурором із будь-якого джерела обставин, які можуть свідчити про скоєння кримінального правопорушення тощо [2, с. 190].

У год. 2 ст. 94 КПК України 1960, законодавець визначав, що підставами для порушення кримінальної справи є достатні дані, які вказують на наявність ознак злочину [3].

Ми погоджуємося з думкою вченого Л. Лобойка, який вважає, що підстави до початку досудового розслідування законодавець визначив як «обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення» (ч. 1 ст. 214 КПК). Підстави для початку розслідування хоч до внесення до ЄРДР, хоч після цього мають бути. Підходи до визначення їх наявності у тому й іншому випадку однакові. Оскільки встановлювати підстави для початку досудового розслідування з допомогою матеріальних засобів пізнання заборонено законом, ці підстави слід «шукати» виключно первинних відомостях про діянні, а чи не про «кримінальному правопорушенні» [4, с. 89].

Щодо приводів для початку досудового розслідування, спробуємо проаналізувати кримінальне процесуальне законодавство, в якому згадується про зазначене поняття.

Так, у ч. 1 ст. 94 КПК України 1960 року, законодавець виділяв п'ять приводів для порушення кримінальної справи до яких відносив: 1) заяви та повідомлення; 2) повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу на місці злочину; 3) явка із повинною; 4) повідомлення, які опубліковані у пресі; 5) безпосереднє виявлення органом дізнання, слідчим, прокурором чи судом ознак злочину [3]. Відповідно до п. 3 розділу 1 наказу МВС України від 08 лютого 2019 р. № 100 «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події» джерелами інформації про скоєні кримінальні правопорушення та інші події є: 1) заяви (повідомлення) осіб, які надходять до органу (підрозділу) поліції, особі, уповноваженій на здійснення досудового розслідування, або посадовій особі, уповноваженій на прийняття та реєстрацію заяв (повідомлень); 2) самостійно виявлені слідчим чи іншою посадовою особою органу поліції з будь-якого джерела обставини кримінального правопорушення; 3) повідомлення осіб, які затримали підозрювану особу під час скоєння або замаху на скоєння кримінального правопорушення або безпосередньо після скоєння кримінального правопорушення або під час безперервного переслідування особи, підозрюваної у її скоєнні; 4) інше [5].

На нашу думку, виходячи з аналізу зазначених НПА, джерела інформації є підставами для початку досудового розслідування.

Отже, проаналізувавши думки вчених та кримінальне процесуальне законодавство України, вважаємо, що одним із проблемних аспектів початку досудового розслідування є неправильне розуміння застосування норм у питаннях підстав та приводів початку досудового розслідування працівниками органів Національної поліції.

Також сюди можна віднести і гонитву за кількісними показниками роботи, яка виявляється у не внесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви або повідомлення про кримінальне правопорушення, про що свідчить узагальнення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 12.01.2012р. № 9-49/0/4-17 за кількістю звернень зі скаргами.

Перелік використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Столітній А. В. Підстави початку досудового розслідування. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. № 4, 2014. С. 187-197.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України: Законом Української РСР від 28.12.1960 р. № 1001-05. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-05#Text>.
4. Лобойко Л. М. Актуальні проблеми визначення підстав і моменту початку досудового розслідування. *Вісник кримінального судочинства*. № 1, 2015. С. 87-92.
5. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ МВС України від 08.02.2019 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>.

Oleksiy BONDARENKO,

*listener at the Master's Degree in
Educational and Scientific Institute of Law and
Specialist Training for National Police Units
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*

Scientific supervisor:

Viktor PLETENETS,

*associate professor of
the Department of Criminalistics and Premedical Training
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs,
doctor in law sciences, associate professor*

CURRENT PROBLEMS OF CRIMINALISTICS IN THE ACTIVITIES OF LAW ENFORCEMENT STAFF

The changes that have taken place over the years in the activities of the law enforcement agencies of Ukraine, as well as directly in the legislation of our country, have played a significant role in the formation of modern society, and have also significantly increased efficiency in relation to the protection of the rights, freedoms and legitimate interests of each person as a whole.

In all of the above, the study of forensic science acquires relevance.

In general, some scientists believe that knowledge of the relevant discipline is not always relevant for future law enforcement officers, but this idea is erroneous and requires our close attention.

First of all, it should be noted that the study of the above science not only provides relevant theoretical knowledge, but also directly makes it possible to form certain types of skills and analytical thinking, allows you to fully develop the ability to observe, which is essential for working in law enforcement structures. Also, their mastery and ability to use in practice, allows you to increase the professionalism of specialists who have chosen their life's work – work in law enforcement [1].